

УДК 336.1001.25(447)

DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2021.3.16>

ІРИНА ВАЛЕРІЇВНА КИРЄЄВА,

кандидат юридичних наук,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
кафедра правового забезпечення господарської діяльності;

 <https://orcid.org/0000-0001-5447-4314>,
e-mail: 48.105996a@gmail.com;

АНДРІЙ ІГОРОВИЧ ДЕНИСОВ,

кандидат юридичних наук,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
кафедра правового забезпечення господарської діяльності;

 <https://orcid.org/0000-0002-6256-0172>,
e-mail: andriidenysov1990@gmail.com

ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРОТИДІЇ ФІНАНСОВОМУ ТЕРОРИЗМУ

Досліджено правове регулювання основ протидії фінансовому тероризму у взаємозв'язку із забезпеченням фінансової безпеки. Установлено, що фінансовий тероризм є багатоаспектним явищем і потребує відповідних різнопланових правових заходів протидії. Вивчено погляди науковців щодо змісту і сутності фінансової безпеки, на підставі чого зроблено висновок щодо характерних рис, властивих фінансовій безпеці як стану попередження фінансового тероризму. Проаналізовано зміст основних нормативно-правових актів, які визначають основні засади протидії фінансовому тероризму в контексті принципів правового регулювання податкової, зовнішньоекономічної та іншої економічної діяльності як засобів становлення фінансової безпеки. Зроблено висновок, що протидія фінансовому тероризму – це система правових, організаційних, фінансово-економічних і методологічних заходів, спрямованих на забезпечення стану захищеності фінансових інтересів держави як фінансової основи її життєдіяльності, попередження реальних та прогнозованих загроз. Зауважено, що впровадження реформ щодо європейської інтеграції України є можливим лише за умов правового закріплення, деталізації та дотримання правових основ протидії фінансовому тероризму в тих нормативно-правових актах, якими регулюється питання фінансової безпеки.

Ключові слова: економічна безпека, фінансова безпека, фінансовий тероризм, протидія тероризму, сталий економічний розвиток.

Оригінальна стаття

ВСТУП. Необхідність вирішення питань протидії тероризму, зокрема фінансовому, лежить у підґрунті державної безпеки країни. Наразі конфлікт на сході, окупація територій країни з одночасною економічною кризою, спричиненою пандемією, актуалізують необхідність широкого підходу до забезпечення національної безпеки в усіх сферах суспільного буття. Особливо важливе значення має фінансова сфера забезпечення національної безпеки, оскільки саме через фінанси можна завдати стратегічно значущої шкоди інтересам національної безпеки в умовах гібридної війни, яка нині триває проти України. Як зазначає О. Остапенко, на протидію тероризму впливають економічні чинники й умови внаслідок дії економічних законів та права власності на знаряддя праці й засоби виробництва. Найпоширенішим проявом тероризму автор вважає посягання на право власності людини і громадянина, яке водночас зачіпає інтереси

особи та держави. Автор наголошує на загальнобачному характері політики керівництва РФ у сфері економіки, про що свідчить те, що відсутність визнання захоплених нею територій і створених на цих територіях держав, які мають маріонетковий характер (Абхазія, Південна Осетія, Нагірний Карабах, Придністров'я), не є перепорою для їх вступу в міжнародно-правові відносини, серед іншого провадити зовнішньоекономічну діяльність (Остапенко, 2015, с. 300). Отже, захист економічної цілісності держави, зокрема недопущення проникнення капіталу з боку ворожої держави, має неocenенне значення в умовах агресії. Також суттєвою загрозою національній безпеці через економічно-фінансову сферу в літературі визнається відмивання грошових коштів або іншого майна, одержаних злочинним шляхом (Лугіна, Омелян, 2019, с. 161). У Стратегії національної безпеки України однією з поточних загроз національній безпеці та

національним інтересам України названо низький рівень добробуту, який породжує зневіру і невпевненість у майбутньому, провокує насильство, що гальмує розвиток та консервує відсталість. До особливо небезпечних явищ віднесено вкорінення радикальних суспільних настроїв, які є основою для політичного насильства й сепаратизму, діяльності незаконних збройних формувань і поширення тероризму. Злочинність загрожує правам і свободам, законним інтересам людей, суспільства та держави¹. Отже, забезпечення високого рівня добробуту населення є одним із факторів попередження поширення тероризму.

Разом із цим забезпечити добробут населення неможливо без підтримання належного рівня фінансової безпеки.

Актуальність визначення правових основ протидії фінансовому тероризму полягає в тому, що вони виступають фундаментальними засадами врегулювання та впровадження антитерористичних заходів, спрямованих на захист економічної безпеки країни. Також вони мають визначальне значення для правових норм, присвячених забезпеченню фінансової безпеки. Протидія фінансовому тероризму, вочевидь, охоплює доволі широке коло діяльності, спрямованої на забезпечення фінансової незалежності держави, можливості її протистояння як внутрішнім, так і зовнішнім загрозам, які через фінансову сферу можуть підірвати її суспільно-економічну безпеку. Тому дослідження правових основ протидії фінансовому тероризму має враховувати багатоаспектність його проявів.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Метою статті є виокремлення поняття правових основ протидії фінансовому тероризму, визначення їх значення та диференціація. Завданням є визначення сутності фінансового тероризму, дослідження основних джерел правового регулювання основ протидії фінансовому тероризму.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ. Слід указати на те, що самому поняттю та сутності фінансового тероризму в правовій літературі не приділяється достатньо уваги. Зокрема, А. Внукова (2018) вважає, що фінансовий тероризм – спосіб насильницького домінування власників великого капіталу, у підґрунтя якого покла-

дено експлуатацію вищим класом нижчого для задоволення своїх потреб та примноження статків. Разом із цим таке розуміння поняття фінансового тероризму, на наш погляд, є доволі обмеженим. Фінансовий тероризм як багатоаспектне явище безпосередньо пов'язаний з економічною та фінансовою безпекою держави. Тому під час дослідження правових основ протидії фінансовому тероризму ми приділили увагу аналізу правової літератури з питань фінансової безпеки. Зокрема, розглянуто напрацювання таких учених, як І. Гапонюк, А. Лазарева, І. Ревак, О. Томчук та ін. У працях учених фінансова безпека розглядається як самостійне явище, зазначені автори не висвітлюють зв'язок фінансової безпеки з протидією фінансовому тероризму.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Із використанням філософських, загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання під час наукового дослідження було зроблено обґрунтування висновків з роботи. На основі використання *діалектичного методу* було проаналізовано взаємозв'язок протидії фінансовому тероризму з економічною та національною безпекою країни, що дало змогу наголосити на тому, що протидія фінансовому тероризму є необхідною складовою механізму забезпечення національної безпеки. Для вирішення завдань, визначених у роботі, було використано такі наукові методи пізнання: *аналіз і синтез* – під час добору теоретичного матеріалу для вивчення питань сфер застосування заходів протидії фінансовому тероризму, а також під час аналізу нормативно-правових актів стосовно визначення ними основ протидії фінансовому тероризму; *формально-логічний метод* – для узагальнення характерних рис, властивих фінансовій безпеці як необхідній умові протидії фінансовому тероризму; *метод документального аналізу* – під час розгляду зовнішньоекономічної, податкової, а також бюджетної сфер забезпечення фінансової безпеки держави; *логіко-семантичний метод* – для визначення змісту і сутності поняття правових основ протидії фінансовому тероризму; *абстрактно-логічний метод* – під час узагальнення висновків стосовно необхідності правового закріплення, деталізації та дотримання правових основ протидії фінансовому тероризму в тих нормативно-правових актах, якими регулюється питання фінансової безпеки. Також були дотримані вимоги формальної логіки стосовно послідовності, конкретної визначеності та неупередженості під час формулювання висновків відповідно до поставленої мети і завдань дослідження.

¹ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020 // Президент України : офіц. сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 16.08.2021).

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ДИСКУСІЯ. Фінансовий тероризм можна розглядати як явище, що має різносторонній характер, і через це він є вкрай небезпечним для національних економічних інтересів. Фінансовий тероризм полягає насамперед у загрозі економічним інтересам держави, а отже, загрожує національній безпеці в цілому. До фінансового тероризму доцільно віднести і безпосередньо фінансування терористичних актів на території країни, що особливо актуально в умовах окупації окремих територій України та гібридної війни. Фінансовий тероризм охоплює і доволі широку діяльність з тінізації доходів, виведення доходів з-під податкового впливу, захоплення капіталу України фінансовими активами держави-агресора тощо. Фінансовий тероризм є основним фактором підризу як національної безпеки взагалі, так і економічної безпеки зокрема.

Розглянемо правові основи, які визначають саму проблематику фінансової безпеки як частини національної безпеки країни щодо запобігання фінансовому тероризму. Правові основи протидії фінансовому тероризму – це передбачені правовими нормами комплексні шляхи щодо гарантування державою стану захищеності фінансових інтересів держави, за якого стає можливим упровадження реформ для подолання проблемних сфер суспільного життя як основи європейського майбутнього України.

У підґрунті протидії фінансовому тероризму лежить принципова необхідність забезпечення фінансової безпеки. Саме для її забезпечення як основи протидії фінансовому тероризму у Стратегії національної безпеки України було визнано необхідність ухвалення Стратегії економічної безпеки, яка має визначати шляхи й інструменти реалізації національної безпеки країни в економічній сфері. У серпні 2021 р. цю Стратегію було затверджено Указом Президента України. Слід відмітити як позитивний той факт, що до Стратегії економічної безпеки як складовий елемент включено і фінансову безпеку. Зокрема, зазначається, що незадовільність стану фінансової безпеки протягом останнього десятиріччя пояснюється значним дефіцитом державного бюджету, значним навантаженням за борговими обов'язками та відсутністю достатнього обсягу довгострокового інвестиційного кредитування економіки та фондового ринку¹. Пере-

лічені причини є основою фінансово-економічної кризи останніх років і, відповідно, чинниками, які слід усунути у подальшому шляхом реформування української економіки як фактора зростання добробуту населення.

У літературі існують різноманітні підходи до розуміння поняття та значення фінансової безпеки як стану попередження фінансового тероризму. Як справедливо підкреслює О. Томчук, сьогодні фінансова безпека є радше метою, аніж дієвим, ефективно працюючим інструментом. Шляхами вдосконалення фінансової безпеки авторка називає такі: розроблення та запровадження дієвих механізмів попередження загроз, модернізацію законодавства, запобігання впливу російського капіталу у будь-яких формах на внутрішньодержавні процеси в Україні (Томчук, 2017). На думку І. Ревак (2009, с. 240), «фінансова безпека держави – це такий динамічний стан фінансових відносин, за якого б створювались сприятливі умови та необхідні ресурси для розширеного відтворення, економічного росту та підвищення життєвого рівня населення, удосконалення національної фінансової системи для успішної протидії внутрішнім і зовнішнім факторам дестабілізації фінансового стану в державі. Забезпечення фінансової безпеки – це діяльність держави і всього суспільства, спрямована на реалізацію загальної національної ідеї, на захист національних цінностей та національних інтересів через підтримку фінансової стабільності внаслідок збалансованості фінансів, достатньої ліквідності та наявності необхідних фінансових ресурсів». І. Гапонюк (2014, с. 83) наголошує на тому, що забезпечення фінансової безпеки держави ґрунтується на системі організаційних та інституційно-правових заходів впливу, спрямованих на своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз фінансовій безпеці держави, зокрема таких, як об'єктивний і всебічний моніторинг економіки і фінансової сфери з метою виявлення і прогнозування внутрішніх і зовнішніх загроз інтересам об'єктів фінансової безпеки, розрахунок порогових, гранично допустимих значень фінансових та соціально-економічних показників, перевищення яких може провокувати фінансову нестабільність і фінансову кризу; діяльність держави щодо виявлення і

¹ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на пері-

од до 2025 року»: Указ Президента України від 11.08.2021 № 347/2021 // Президент України 6 офіц. сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613> (дата звернення: 16.08.2021).

попередження внутрішніх і зовнішніх загроз фінансовій безпеці. До елементів фінансової безпеки А. Лазарева (2014, с. 93) відносить такі: ефективність самої фінансової системи, її незалежність як самостійності держави у визначенні цілей, механізмів та шляхів функціонування фінансової системи, її конкурентоспроможність. На основі цих визначень можна зробити висновок, що фінансовій безпеці притаманні такі риси, як спрямованість у майбутнє, динамічність, спрямованість на стаке зростання, пріоритетність національних економічних інтересів, економічна самостійність держави, її незалежність від впливу зовнішнього капіталу, що є особливо актуальним в умовах зовнішньої агресії.

Основними викликами та загрозами у сфері фінансової безпеки Стратегія економічної безпеки називає такі: відсутність високого рівня бюджетної дисципліни, неспроможність розпорядників бюджетних коштів розробляти довгострокові плани діяльності, які перевищують річний термін, недостатність розвитку зв'язків між бюджетним плануванням та визначеними пріоритетними напрямками державного розвитку; надзвичайно високий рівень дефіциту державного бюджету, який є вищим, ніж установлені Бюджетним кодексом України 3 % прогнозного номінального обсягу валового внутрішнього продукту України на поточний рік; низький рівень фінансового залучення; проблеми з вирішенням долі активів та фінансових зобов'язань на тимчасово окупованих територіях держави; значна тінізація економіки; недоотримання доходів бюджету, як наслідок – контрабанда, розвиток маніпулятивних схем ухилення від оподаткування; недоліки правового забезпечення податкових відносин, відсутність традицій довгострокового кредитування в Україні, надмірне навантаження на пенсійну систему в умовах демографічної кризи й розвиток легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом¹. Перелічені негативні явища безпосередньо стосуються як проявів фінансового тероризму, так і негативних впливів на рівень фінансової безпеки держави взагалі.

Фінансова безпека як головна умова протидії фінансовому тероризму має ґрунтуватися серед іншого й на тих засадах, які лежать у підґрунті правового регулювання економічної безпеки країни в цілому. Доцільно підкреслити справедливості думки О. Рєзніка (2019, с. 43), що визначальним фактором економічно розвинених країн є їх економічна безпека. У пра-

вовій літературі до принципів державного управління у сфері економіки відносять об'єктивність (забезпечення дотримання в усіх процесах державного регулювання вимог об'єктивних закономірностей і реальних можливостей розвитку економічних систем), універсальність (можливість використовувати напрацювання науки державного регулювання в усіх сферах управлінської діяльності), законність (пріоритет закону, створення міцних правових засад в основних сферах державного регулювання, чітке дотримання всіма суб'єктами цієї діяльності норм права), достатність (зачухування до сфери державного регулювання лише тих напрямів господарювання, які не забезпечують ринкові механізми через їхню неспроможність або недостатню ефективність), поступовість розвитку (необхідність поступової заміни адміністративних методів державного регулювання правовими та економічними) (Сенишин, Горинь, Кундицький, 2014, с. 18).

Фінансовий тероризм як багатогранне явище вимагає й адекватних цьому явищу заходів протидії в бюджетній, податковій, інформаційній, зовнішньоекономічній та інших видах діяльності, які є об'єктом загроз фінансового тероризму. Зокрема, до правових основ регулювання економіки в контексті протидії фінансовому тероризму варто віднести і принципи правового регулювання бюджетної діяльності як складового елементу фінансової безпеки, серед іншого принципи публічності та прозорості (інформування громадськості з питань бюджетної політики тощо), справедливості й неупередженості (справедливого та неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами), цільового використання бюджетних коштів, обґрунтованості, самостійності, збалансованості, єдності тощо². Правовими основами протидії фінансовому тероризму у сфері зовнішньоекономічної діяльності є принципи її провадження, серед яких принцип суверенітету народу України у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, принцип свободи зовнішньоекономічного підприємництва, принцип юридичної рівності й недискримінації, принцип захисту інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності тощо³. Правові основи податкової

² Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 16.08.2021).

³ Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 № 959-XII // БД

¹ Там само.

сфери протидії фінансовому тероризму містяться у Податковому кодексі України, серед них варто підкреслити обов'язковість сплати податків, соціальну справедливість, рівність усіх платників перед законом, економічність оподаткування, стабільність, фіскальну достатність, невідворотність настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства тощо¹.

Розвиток цифровізації в усіх сферах суспільного життя, зокрема і в економіці, породжує нові загрози протиправних дій, що висуває вимоги до створення адекватних їм правових основ протидії. Окремі науковці підкреслюють той факт, що навіть за сучасних умов швидкісного Інтернету існують проблеми, пов'язані з тривалим очікуванням обробки транзакцій, стягненням високих комісій, нерівнозначністю платежів для різних країн та роботою фінансових установ в умовах «закритих графіків» (Панасюк, Смерека, Шухманн, 2021, с. 116–117), зазначене може слугувати платформи для інтернет-шахраїв. А. Макурін (2020, с. 130–131) серед загроз інформаційній безпеці називає протизаконну діяльність економічних структур у сфері формування, поширення і використання інформації.

Робота Європейського центру боротьби з тероризмом та радикалізацією в Інтернеті є фактором боротьби як з фінансовим тероризмом, так і з іншими проявами терористичної діяльності (Місюра, 2017). Прикладом протиправних дій, що сприяють розвитку фінансового тероризму в інтернет-просторі, є фішинг – поширений у сфері онлайн-шахрайства вид кіберзлочинності в системі інтернет-банкінгу, головною причиною розповсюдженості якого називають низький рівень поінформованості населення про такий феномен, а також недовіреність у користуванні Інтернетом, довірливість жертви, нерозсудливість тощо (Ilchenko et al., 2019). Для безпечного користування інтернет-простором, особливо в економічно-фінансовому середовищі, від користувачів вимагаються гнучкість мислення, мобільність, уміння навчатися впродовж життя, соціальні навички (Soft Skills) (Голей, Волкова, 2020, с. 61), що властиво не всім

суб'єктам провадження фінансової діяльності в цифровому середовищі. До основ протидії фінансовому тероризму в інформаційній сфері можна віднести такі принципи, на яких ґрунтуються інформаційні відносини, серед іншого і в економічній сфері: об'єктивність, повнота, послідовність, інтерпретація, перевіреність, достовірність (Aristova et al., 2019, p. 2247).

Окрім цього, правові основи протидії фінансовому тероризму містяться безпосередньо у Стратегії економічної безпеки у вигляді завдань у сфері фінансової безпеки: забезпечення функціонування Бюро економічної безпеки України як засобу посилення ефективності боротьби з економічними злочинами, впровадження політики зменшення дефіциту державного бюджету на основі розвитку взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями, збільшення ефективності податкового регулювання діяльності контрольованих іноземних компаній, створення стимулів для банків щодо кредитування малого та середнього підприємництва, підтримання незалежності Національного банку України як окремого інституту, сприяння розвитку та конкурентоздатності національного фондового ринку, вжиття заходів щодо захисту фінансової системи України від легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, приведення національного законодавства, насамперед Митного кодексу України, у відповідність до положень митного законодавства ЄС на виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС тощо². Такі завдання мають спеціальний характер та визначають основи для подальшого їх впровадження у сферу нормативно-правового забезпечення фінансової безпеки як основи механізму протидії фінансовому тероризму.

Окремої уваги також заслуговують норми Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», які встановлюють необхідність здійснення фінансового моніторингу як

«Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12> (дата звернення: 16.08.2021).

¹ Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 16.08.2021).

² Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року» : Указ Президента України від 11.08.2021 № 347/2021 // Президент України : офіц. сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613> (дата звернення: 16.08.2021).

сукупності заходів зі збору, обробки та аналізу інформації про фінансові операції, що подається до спеціально уповноваженого органу суб'єктами первинного і державного фінансового моніторингу й іншими державними органами та відповідними органами іноземних держав, іншої інформації, що може бути пов'язана з підозрою в легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванні тероризму та/або фінансуванні розповсюдження зброї масового знищення та/або з іншими незаконними фінансовими операціями, а також заходів із перевірки такої інформації згідно із законодавством України та інших заходів, спрямованих на виконання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії тероризму¹.

Перелічені нормативно-правові акти містять правові основи протидії фінансовому тероризму в контексті тієї чи іншої сфери суспільно-економічних відносин, що безпосередньо впливають на економічну, а отже, й на національну безпеку країни.

ВИСНОВКИ. Правові основи протидії фінансовому тероризму можна розглядати як систему визначених нормативно-правовими актами основоположних засад правового регулювання фінансової діяльності в державі, спрямованих на забезпечення фінансової безпеки. Фінансова безпека є невід'ємною частиною економічної безпеки як складового елементу державної безпеки. Протидія фінансовому тероризму – це система правових, організаційних, фінансово-економічних і методологічних заходів, спрямованих на забезпечення стану захищеності фінансових інтересів держави як фінансової основи її життєдіяльності, попередження реальних та прогнозованих загроз.

За специфікою спрямування правові основи протидії фінансовому тероризму можна поділити на такі: 1) загальноекономічні, що являють собою закріплені правовими нормами загальні засади, визначальні ідеї економічної політики держави; 2) фінансово-правові основи, що є тими керівними засадами, які розкриваються у регулюванні фінансово-правових відносин; 3) фінансово-забезпечувальні, які найбільше конкретизовано стосовно виявлення, припинення та попередження проявів фінансового тероризму як загрози фінансовій безпеці країни. До останньої групи доцільно віднести постійний, повний та всебічний моніторинг фінансового стану держави, забезпечення конкурентоспроможної національної економіки, недопущення впливу капіталу держави, що порушує територіальну цілісність країни, на внутрішні ринки України, постійне інформування суб'єктів економічної діяльності про небезпеку, серед іншого й у кіберпросторі, для попередження цифрового фінансового тероризму тощо.

Значення правових основ протидії фінансовому тероризму полягає у тому, що вони встановлюють орієнтири розвитку нормативно-правового регулювання економічно-фінансової діяльності, отже, їх належне правове оформлення за певними напрямками такої протидії має важливе значення для простежування їх втілення у реальних правовідносинах.

Лише за умов правового закріплення, деталізації та дотримання правових основ протидії фінансовому тероризму в тих нормативно-правових актах, якими регулюються питання фінансової безпеки, стає можливим упровадження реформ, спрямованих на подолання проблем сучасного українського суспільства як основи європейської інтеграції України.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Внукова А. Фінансовий тероризм // Bitlex : сайт. 2018. URL: https://www.bitlex.ua/uk/blog/terms/post/finansovyy_teroryzm (дата звернення: 16.08.2021).
2. Гапонюк І. О. Фінансова безпека держави та шляхи її забезпечення. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. Вип. 27. С. 81–87.
3. Голей Ю. М., Волкова Д. А. Переваги працівників покоління Z в епоху цифровізації // Гуманітарна наука XXI століття: сучасні виклики в галузі права, освіти, соціальних та поведінкових наук : матеріали заоч. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 6 листоп. 2020 р.) / гол. ред. О. М. Тогочинський ; Акад. Держ. пенітенціарної служби. Чернігів, 2020. С. 61–63.
4. Лазарева А. П. Фінансова безпека країни: загрози та основні напрями зміцнення. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. Вип. 27. С. 88–94.
5. Лугіна Н. А., Омелян М. В. Кримінологічна характеристика легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. *Ірпінський юридичний часопис*. 2019. Вип. 2. С. 158–165.

¹ Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 № 361-IX // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20> (дата звернення: 16.08.2021).

6. Макурін А. А. Проблеми ідентифікації в обліку користувачів криптовалюти. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 60. С. 130–135.
7. Місюра А. О. Іноземний досвід протидії тероризму: висновки для України : аналіт. записка // Національний інститут стратегічних досліджень : сайт. 03.02.2017. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/inozemniy-dosvid-protidii-terorizmu-visnovki-dlya-ukraini> (дата звернення: 16.08.2021).
8. Остапенко О. І. Принципи правового регулювання протидії тероризму в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2015. № 813. С. 299–305.
9. Панасюк В., Смерека С., Шухманн В. Фінансовий інструментарій технології блокчейн: перспективи обліку та оподаткування. *InterConf*. 2021. № 52. С. 116–125. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.21-22.04.2021.013>.
10. Ревак І. О. Механізм забезпечення фінансової безпеки України: теоретичний аспект. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2009. Вип. 2. С. 238–247.
11. Рєзнік О. М. Адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Суми, 2019. 509 с.
12. Сенишин О. С., Горинь М. О., Кундицький О. О. Державне регулювання економіки : навч. посіб. Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2014. 334 с.
13. Томчук О. Фінансова безпека України: ключові виклики та завдання // Вісник. Офіційно про податки : сайт. 21.11.2017. URL: www.visnuk.com.ua/uk/news/100006350-finanova-bezpeka-ukrayini-klyuchovi-vikliki-ta-zavdannya (дата звернення: 16.08.2021).
14. Fishing as a cybercrime in the Internet banking system: economic and legal aspects / O. Ilchenko, V. Chumak, S. Kuzmenko et al. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2019. Vol. 22, Spec Iss 2. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9396?locale-attribute=en> (дата звернення: 16.08.2021).
15. Legal Status of Local Self-government Authorities of Ukraine in the Conditions of Information Society Development: Research Methodology / I. V. Aristova, S. I. Zapara, D. M. Bielov et al. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. 2019. Vol. 10, No. 8. Pp. 2244–2252. DOI: [https://doi.org/10.14505/jarle.v10.8\(46\).02](https://doi.org/10.14505/jarle.v10.8(46).02).

Надійшла до редакції: 18.08.2021

КИРЕЕВА И. В., ДЕНИСОВ А. И. ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ФИНАНСОВОМУ ТЕРРОРИЗМУ

Исследовано правовое регулирование основ противодействия финансовому терроризму во взаимосвязи с обеспечением финансовой безопасности. Установлено, что финансовый терроризм является многоаспектным явлением и требует соответствующих разноплановых правовых мер противодействия. Изучены взгляды ученых относительно содержания и сущности финансовой безопасности, на основе чего сделан вывод о характере черт, присущих финансовой безопасности в контексте предупреждения финансового терроризма. Проанализировано содержание основных нормативно-правовых актов, определяющих принципы противодействия финансовому терроризму в контексте принципов правового регулирования налоговой, внешнеэкономической и прочей экономической деятельности как средств установления финансовой безопасности. Сделан вывод, что противодействие финансовому терроризму – это система правовых, организационных, финансово-экономических и методологических мероприятий, направленных на обеспечение состояния защищенности финансовых интересов государства как финансовой основы его жизнедеятельности, предупреждение реальных и прогнозируемых угроз. Отмечено, что внедрение необходимых для европейской интеграции Украины реформ возможно лишь при условии правового закрепления, детализации и соблюдения правовых основ противодействия финансовому терроризму в тех нормативно-правовых актах, которые регулируют вопросы финансовой безопасности.

Ключевые слова: экономическая безопасность, финансовая безопасность, финансовый терроризм, противодействие терроризму, устойчивое экономическое развитие.

KYRIEIEVA I. V., DENYSOV A. I. LEGAL BASES FOR COUNTERACTING FINANCIAL TERRORISM

The legal regulation of the basics for counteracting financial terrorism in connection with financial security has been studied. It has been established that financial terrorism can be

considered as a multifaceted phenomenon, and therefore it is extremely dangerous for national economic interests. Financial terrorism is primarily a threat to the economic interests of the state, and therefore threatens national security in general. The fight against financial terrorism is directly linked to financial security. It has been established that financial security is an integral element of economic security, which, in turn, is a part of the national security of the state. The views of scientists on the content and essence of financial security have been studied, on the basis of which a conclusion has been made about the characteristics of financial security as a state of prevention of financial terrorism. It has been concluded that financial security has the following features: future orientation, dynamism, focus on sustainable growth, priority of national economic interests, economic independence of the state, its independence from the influence of external capital, which is especially relevant in external aggression. The content of the main normative legal acts, which determine the basic principles of counteraction to financial terrorism in the context of the principles of legal regulation of tax, foreign economic and other economic activity as a means of financial security, has been analyzed. It has been concluded that the fight against financial terrorism is a system of legal, organizational, financial, economic and methodological measures aimed at ensuring the protection of the financial interests of the state as the financial basis of its activities, prevention of real and projected threats. The classification of legal bases for counteracting financial terrorism on specificity of a direction has been offered; the general economic bases and financial and legal bases which are those guiding principles which are revealed in regulation of financial and legal relations, and also financial and security bases have been allocated. It has been noted that the implementation of reforms on Ukraine's European integration becomes possible only under the conditions of legal consolidation, detailing and observance of the legal bases of counteraction to financial terrorism in those normative and legal acts, which regulate the issues of financial security.

Key words: *economic security, financial security, financial terrorism, counteraction to terrorism, sustainable economic development.*

Цитування (ДСТУ 8302:2015): Кирєєва І. В., Денисов А. І. Правові основи протидії фінансовому тероризму. *Право і безпека*. 2021. № 3 (82). С. 144–151. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2021.3.16>.

Citation (APA): Kyrieieva, I. V., & Denysov, A. I. (2021). Legal Bases for Counteracting Financial Terrorism. *Law and Safety*, 3(82), 144–151 <https://doi.org/10.32631/pb.2021.3.16>.